

Första läsningen: **5 Mos 26:4-10** (*Det utvalda folkets trosbekännelse*)

Denna korta sammanfattning av Pentateuken – de fem Moseböckerna – ska påminna den troende israeliten om hans stamfader Israel (= patriarken Jakob), som enligt 1 Mos kap. 28-31 levde som flykting hos sin morbror, avgudadyrkaren Laban, han som räknades till arameerna (från våra dagars Syrien). ”Den lilla trosbekännelsen” kallas den. Den uttalades när den första delen av markens skörd frambars som tackoffer åt Gud. Vi kristna ber bordsbön innan vi äter. Tacksamt erkänner vi att all mat kommer från Gud. Ordet ”Egypten” är i Bibeln i stort sett synonymt med *förtryck*. Israel tackar för sin frihet. Sverige är en rik, demokratisk och välmående nation. Här kan man också säga att det *flödar av mjölk och honung* (v. 9). Vi ska inte långt bakåt i tiden för att se den ändlösa kedjan av generationer där nästan alla levde hårda, ofria, slitsamma liv i små torp och stugor. Om dessa våra förfäder kunde besöka oss idag och se hur vi lever och vad vi har, skulle de falla på knä och tacka Gud för allt det goda han skänkt deras ättlingar.

Men nutidens sekulariserade ättlingar skulle stå där generade och inte be med. Mitt i sin mättnad och bekvämlighet har de tappat all religiös känsla. Med undran i blicken backar förfäderna – är det sant, är detta våra barn? Tackar ingen Gud? **Hur blir domen över detta släkte?**

Andra läsningen: **Rom 10:8-13** (*Den som tror på Kristus bekänner sin tro*)

Har du ännu inte bestämt dig för hur du ska fasta i år? Här är ett förslag: bekänn med din mun din tro på Kristus inför dem du umgås med (inte bara genom ett kors kring halsen). Denna bekännelse, som leder dig till räddning, ger dig kanske först motstånd och avvisning, ja *skam* (v. 11). Men din Herre är även deras Herre. De har rätt att höra om honom, de kanske bär på fördomar och felinformation (v. 12).

Evangelium: **Luk 4:1-13** (*Ledd av Anden var Jesus fyrtio dagar ute i öknen, där han blev frestad*)

Den helige Ande leder Jesus ut i en fyrtio dagars ”reträtt” där han möter den värsta tänkbara ”andliga ledaren”: djävulen, *vargen som predikar för fåren* (ett populärt motiv på medeltiden). ”Stackars Messias”, hör vi den Onde säga, ”Gud har inte gett dig mat på fyrtio dagar!” Han visar Jesus en sten: ”Vad är Gud för en fader som *ger sin son en sten när han ber om bröd?* (Jfr Matt 7:9). Jesus svarar att bröd inte är allt vi behöver. ”Visst, nej – du borde även *hedras och betjänas*, ingen ska stå över dig!” – Jesus förs *högt upp* (v. 5, 9), till arrogansens och maktens toppar. Allt som behövs nu är att tillbe ondskan. Jesus ska skryta

med sin förträfflighet genom imponerande maktdemonstrationer *uppifrån och ner* (jfr v. 9-10). Men *människosonen har inte kommit för att bli tjänad utan för att tjäna* (Mark 10:45). Romarnas härskarteknik var att ge folket bröd och skådespel. Jesus valde *de hungrigas hunger* och *de utsattas förtröstan på Gud*. Då lämnade djävulen honom – tills vidare.

MÅNDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **3 Mos 19:1-2, 11-18** (*Du skall döma din nästa rätt*)

Karl Marx påstod att religion var *opium för folket*, ett sätt att hålla de fattiga nere i sociala missförhållanden. Dagens första läsning bevisar raka motsatsen. Att vara helig handlar om solidarisk uppriktighet och respekt för varandra. Att hålla Guds bud ger social rättvisa. Gud är de svagas försvarare. Att ”frukta” honom betyder att vörda den rättvisa han står för. På en teoretisk nivå instämmer vi alla i de vackra orden, men bakom vår vänliga fasad gömmer sig ett kaos av synd som vi inte vill se. Fastetiden vill hjälpa oss att – med den gode Guden vid handen – ta itu med det.

Vi låter gudlösa människor få inflytande över oss och snabbt blir vi som de. Vi säger ”fan” och ”herregud” – betyder dessa ord verkligen inget för oss längre? Vi skrattar med när man skojar om kyrkan. Vi läser snuskiga saker, kopplar av till filmer där Guds bud bryts som ren underhållning, sjunger med i sånger som lovprisar tomma och syndiga nöjen. Vad Gud tänker om detta *opium* bryr vi oss inte om! Du blir ofri, mörka lidelser och begär tar över. *Avunden* t. ex. – denna hemliga och sällan erkända synd! Den gör dig oempatisk, svartsjuk, irritabel, misstänksam, odräglig, och den smittar av sig på dina barn! Du kristna själ som är **så älskad av Gud** – låt all synd fara! Guds närhet förvandlar dig. *Du skall älska din nästa som dig själv* (v. 18).

Evangelium: **Matt 25:31-46** (*Vad ni har gjort för någon av dessa minsta, det har ni gjort för mig*)

Det sägs att vår nuvarande påve, Franciskus, ibland ger sig ut i Roms fattiga kvarter inkognito för att se hur det är fatt där. I de gamla folksagornas drömvärld tänkte man sig att aposteln Petrus, den förste påven, ibland vandrade omkring, klädd i enkla kläder. *Sankte Per* föraktades av de giriga som hade sitt på det torra men välkomnades och fick husrum hos dem som hade det trångt. Så ”går” också **Gud själv** omkring bland oss.

När den helige Martin av Tours delade sin mantel med tiggaren i snön såg han sedan i sin dröm på natten att tiggaren var Kristus själv. Om du verkligen är

kristen så lever du i förväntan om att *Människosonen* (v. 31) när som helst kan möta dig i vardagen, förklädd som hjälplös medmänniska, för att ge dig tillfälle att göra gott. Jesus är väl dold, kanske i den du minst trodde skulle behöva dig (därför är alla så förvånade i dagens text!). Den du tror är rik är fattig. Den populära är ensam. Den duktige känner sig värdelös. Du räcker någon en hand, säger ett positivt ord. För dig är det kanske inget speciellt, men det räddar ett liv! Ingen i dagens evangelium döms för *fel* de gjort utan bara för det goda de *inte* gjorde. Jesus letar inte fel, han *letar rätt* och vill helst försvara oss. Vilken olycka om han inte hittar något gott i våra liv!

Var inte rädd... Du är dyrbar för mig, jag ärar och älskar dig (Jes 43:1,4).
--

TISDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Jes 55:10-11** (*Mitt ord skall utföra det som jag sänt ut det till*)

För oss vuxna, skandinaviska trafikanter är regn och snö inte det vi uppskattar mest. I Bibelns värld är molnens gåvor synonyma med välsignelse, fruktbarhet, liv, hopp. Myriader av små droppar av nåd ger sig iväg på Guds befallning – likt hans änglar – för att utföra Skaparens livgivande arbete: det ska finnas *bröd* till människornas barn. Allt växer och sträcker upp sina grenar mot himlen. Utsädet gror medan vi sover, och vi behöver bara ta emot (Mark 4:27). Så är det också med Guds Ord till världen. Det utför vad Gud vill, väcker trons gåva i oss, vi ser världen i nådens färger och sträcker oss i tacksam bön upp mot Gud. Våra ådror sjuder av Andens liv. Vi är kyrkan – Kristi blodomlopp i världen. Att Gud vill göra oss till fruktbärande gåvor visade han själv genom att låta Jesus bli *bröd för världen* i eukaristin. Även vi ska bli bröd. Får Ordet utföra Guds uppdrag genom oss? Eller föll de dyrbara kornen på en hård klippa där inget kunde växa? Var du så proppfull av dig själv och dina egna planer då Gud försiktigt bankade på ditt hjärtas dörr att du inget hörde? Har du tappat den kontakt du en gång hade med Andens livgivande röst som ekar i ditt samvete? Han är tålmodig. Vatten urholkar stenen. Is smälter till sist. Fastans trista vardagar förbereder våren i ditt hjärta. Din goda vilja växer och välsignas!

Evangelium: **Matt 6:7-15** (*Så skall ni be*)

Herrens bön, Fader vår, den viktigaste bönen i kyrkan, förklaras ingående i *Katolska kyrkans katekes* (nr 2759-2865). Hedningarna kände avstånd till sina gudar, de försökte smickra dem med långa hederstitlar, som skulle vinna deras uppmärksamhet. Vi kristna står inte inför Gud som i en audiens framför en kall världshärskare som *kanske* vill oss väl. Vi springer till vår käre Faders famn, och han är helt fokuserad på vad vi säger, även om vi säger något fel. Vi vill be rätt

och gör så gott vi kan. Vi katoliker ber ofta långa litanior och upprepar många ord i t.ex. rosenkransbönen, men det sker inte för att få Guds uppmärksamhet utan för att skärpa vår egen!

Fader vår innehåller i Matteus version sju böner, men bara en av dem lyfts fram och förklaras efteråt: den om att vara beredd att förlåta. Vår bön är utan verkan om vi är obarmhjärtiga mot vår nästa, för även han eller hon har en plats i Guds famn! Det finns många som du inte kan se där i Guds knä, förlåtna, bekräftade, accepterade. Jag tänker på de där som du inte gärna ger beröm. När andra gör det säger du visserligen inte emot, men du tiger. Du gläds inte om det går bra för dem. Du hälsar kallt på dem. De förekommer inte i dina förböner. Du skulle inte vilja äta med dem. Du känner en hemlig tillfredsställelse om det går dem illa. De figurerar inte i din föreställning om himlen. Ja, det är kallt och hårt inom oss där hjärtat är av sten. Vi ser inte ens hur stor denna sten är. Guds ande arbetar på djupet, tålmodigt och försiktigt som snön och regnet. En dag spirar något oväntat. Det blir säd och bröd. Din ovän blir en vän. Ni kommer att dela brödet och himlen.

Vem känner sina fel? Fria mig från synder jag inte vet om (Ps 19:13).

ONSDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Jon 3:1-10** (*Folket i Nineve vände om från sin onda väg*)

En profet vid namn Jona från 700-talet f. Kr. omtalas i 2 Kung 14:25. Om han är identisk med den profet vi hör om här vet vi inte. *Nineve* står i Gamla testamentet för den värsta tänkbara fienden, värre än Egypten, ty från Egypten befriades man, men av de tio nordliga stammarna som omkring år 722/721 f. Kr. till stor del fördes bort i fångenskap av nineviterna återvände knappt någon. Ninive var Gudsfolkets mest brutala motståndare, analogt med vår tidsålders Nazityskland. Därför behövs det här inga detaljer om de synder Gud vill straffa Nineve för. Så mycket mer *provocerande för vanligt tänkande* är denna bok som visar hur ofattbar stor **Guds nåd** kan vara.

I vår tid betecknar prästen oss med lite aska på pannan när *vår* fyrtiodagarsfasta börjar, men Nineves kung satte sig i askan. Folket tror direkt på Jona. Även barnen, ja djuren, ska fasta. Så här har aldrig Israel eller kyrkan fastat! Inse din ringhet, du som nu avstår från något dessa dagar: andra vördar Gud långt mer än du. Människor med ett förflutet långt värre än ditt uppnår försoning med Gud direkt. Du som äger hela trosskatten måste ställa dig längre bak i kön. Du saknar ödmjukhet: *Den som får litet förlåtet visar liten kärlek* (Luk 7:47). *Sannerligen,*

tullindrivare och horor skall komma före er till Guds rike (Matt 21:31). Det är på gränsen till outhärdligt. Så var det också för Jona (Jon 4:1).

Evangelium: **Luk 11:29-32** (*Inget annat tecken än Jona-tecknet*)

I söndags hörde vi i evangeliet hur Jesus kämpade mot Satans frestelser i öknen. En av dem var att Jesus borde kasta sig från tempelmuren, bli buren genom luften av änglar och så bevisa för hela världen att han var den utlovade Messias. Jesus vägrar att ställa upp på sådana ”tecken”. De kan möjligen imponera på massorna (och bli gnistan som tänder ett spontant uppror mot romarna, med kaos och blodbad till följd!) men de förändrar inte människornas hjärtan och det är vad Messias har kommit för – precis som en gång Jona. Jesu predikan (och de många sjuka han hjälper) borde vara bevis nog för den som vill se Guds löften uppfylla. Med ”Jonatecknet” verkar Jesus här i Lukasevangeliet avse Jonas predikan (annorlunda hos Matteus, se Matt 12:39 f). Jesus vänder exemplet Jona mot sitt eget folk. De bör *skämmas*. De fruktade nineviterna omvände sig och vann Guds nåd, men Israel förblev förstockat. Istället för att inse sin synd ville man ha ”bevis” för att Jesus var Messias. Drottningen av Saba (1 Kung 10:1 f; 2 Krön 9:1 f) gav sig ut på en lång och farlig resa för att lyssna till kung Salomos vishet. Här står Jesus, den *Davids son* som är mer än Salomo, den *profet* som är mer än den effektive predikanten Jona, rakt framför dem, och ändå vill de inte tro. Förargas du över judarna? Hur mycket värre är inte vi kristna som har hans nåd och *inte ens söker bikten nu i fastetiden!*

Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat och rädda det (Luk 19:10).

TORSDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Est Gr C:12, 14-16, 23-25** (*Jag har inte någon hjälpare utom dig, Herre*)

Esters bok är en skrämmande påminnelse om den alltid latent *antisemitismen* som kan dyka upp överallt. Dagens läsning är också relevant nu i fastetiden för att den undervisar oss om *bön*. Ester är en judinna, gift med den persiske kungen (= ”lejonet” i v. 24), i likhet med ett stort antal andra utvalda skönheter. Kungen ska man inte störa i onödan, det kan kosta livet, men judarna i riket är hotade av en planerad *förintelse*, och bara Ester kan påverka kungen. Hon är alltså i ett läge där hon endast har Gud att hoppas på. Egentligen önskar hon inte att kungen ska ”hata” förföljarna eller att de ska ”förgås” som hon säger (v. 24) utan att folket räddas och att ingen ska starta nya pogromer.

Varenda människa som dödas är *ett offer för mycket*. Ester påminner om en gravid tonårsflicka idag som vill behålla sitt barn och ber Gud om kraft att konfrontera de auktoriteter som gaddar sig samman mot henne. Gud lyssnar till dem som försvarar livet. Gud står på deras sida som verkar för fred mellan religioner, grupper och folk. Alla hans barn är hans ögonsten. Ingen är privilegierad framför en annan. Alla är lika okränkbara i hans ögon.

Evangelium: **Matt 7:7-12** (*Den som ber, han får*)

När fiskarna på Galileiska sjön kom i land med sina båtar så stod det antagligen hungriga barn och väntade. Det kunde hända att också *ormar* hade fastnat i näten. De var oätliga (och förbjudna som mat enligt 3 Mos 11:42 f, och – ännu värre – förknippade med avgudadyrkan). Att ge sitt barn en orm (v. 10) vore extremt hjärtlöst. För ett mycket hungrigt barn kan en sten likna ett bröd. Att lura ett barn med det vore djupt förnedrande (v. 9).

Hos profeten Jesaja säger Gud (Jes 58:7, 9): *Dela ditt bröd med den hungrige ... Då skall Herren svara när du kallar*. Varför skulle Gud höra din bön när du bultar på hans dörr (v. 8) om du inte ser de många vid sidan om dig som bultar ännu hårdare, därför att de inte har mat till sina barn? Det är fastetid nu – när ska du börja bry dig? Gud är god, även mot de onda (v. 11), men är det rätt av dig att bara be för dig själv? Ester (se ovan) bad för hela Guds folk. Hon bad om *kraft inför sitt livsfarliga försök att rädda det*. Det är bra att du ber, men du kan nog *be bättre*. Att be ”i Jesu namn” är ingen trollformel som ska garantera bönhörelse utan ett yttryck för att man vill be i hans sinne, i hans ställe, i förening med det som han inför Fadern ber för.

Ni ber, men får ingenting därför att ni ber illa; ni vill bara tillfredsställa era begär (Jak 4:3).

FREDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Hes 18:21-28** (*Jag har inte lust till den ogudaktiges död*)

Judarna i den babyloniska exilen på 500-talet f. Kr. fick smaka på följderna av sina fäders brott mot förbundet med Gud. Jerusalem var förstört och de själva var fångna och stod inför en osäker framtid. Föreställningen om en kollektiv skuld som bars i flera generationer (2 Mos 20:5-6; 34:7; 2 Sam 12:13 f) var stark i Gudsfolket, men även vissheten om individuellt ansvar inför domen (jfr 5 Mos 24:16; Jer 31:29-30; 2 Kung 14:6). Det kändes hopplöst att nu försöka leva ett bättre liv än sina förfäder när man ändå bar deras straff. Hesekiel försäkrar sina besvikna landsmän om att Gud lönar och bestraffar varje enskild människa för

sig. Det är alltså inte meningslöst att hålla Guds bud utan rentav viktigare än någonsin. *Skulle jag önska den gudlöses död?* frågar Gud i v. 23. Här går tanken till *Katolska kyrkans katekes* (nr 2267) som försöker motverka *dödstraff*. Brottslingar kan förändras (se nedan).

Vi begår en synd när vi säger att Gud låter oss lida mer än vi förtjänar, att Gud antingen inte kan eller inte vill hjälpa oss (= tanken bakom det s.k. teodicé-problemet). Att förbittrad vända ryggen åt Gud och kanske t.o.m. dö oförsonad med Gud är fruktansvärt tragiskt. I grunden är det blasfemiskt. Det är bättre att göra som *Job*: klaga men hålla fast vid sin tro (Job 1:21), fråga kritiskt men inse sin begränsning och inte döma Gud (Jes 55:8-9). Jesus på korset skrek ut sin förtvivlan men överlämnade sig också i Faderns händer (Mark 15:34; Luk 23:46).

Evangelium: **Matt 5:20-26** (*Gå först och försona dig med din broder*)

De ytligt rättfärdiga (v. 20) vill hålla lagen om att inte döda (2 Mos 20:13) men samtidigt kunna bryta lagen *litet grann* genom ord som tar död på vänskap. Jesus vill föra oss till roten av vårt hat: ”vrede” (v. 22) är ingen synd om det bara rör sig om vår naturliga motvilja mot något ont som håller på att ske (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1765). I den meningen var Jesus själv ”vred” på människornas förstockade ondska (t.ex. Mark 3:5) eller på sjukdomars ödeläggelse av *Guds avbild*, människan (Mark 1:41). I ”helig vrede” rensade han templet (Mark 11:15-17). Vrede som en av *de sju huvudsynderna* är däremot att **frivilligt önska ont över någon**. Den växer ur samma rot som mord och är därför en allvarlig synd (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1866, 2259, 2262, 2302). När Jesus talar om ”rådet” som ska döma (v. 22) menar han ungefär: ”Den som gör så där borde hamna i *Högsta domstolen*”. ”Fängelset” i v. 25-26 är inte helvetet utan ett tidsbegränsat renande (*skärselden*). *Din broder har något otalt med dig* (v. 23): vad det är vet du bäst själv. Om du låter det fortsätta att förgifta er relation blir även din glädje i Gud skadad. Gör något åt det, jag vet inte vad, men *gör det*. Du kan be prästen om förslag under bikten.

Förslag till fredagsoffer: be korsvägsandakten – helst i församlingens andakt – för någon som du har det svårt med. Be vid varje station för denna människas frälsning!

LÖRDAGEN FÖRSTA VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **5 Mos 26:16-19** (*Ett folk som är helgat åt Herren, din Gud*)

Vi har nu försökt fasta – på var sitt sätt – under mer än en vecka. Den som vill omvända sig till Gud möter genast problem. Man bombarderas av tvivel på om man nu fastar på rätt sätt. Man kanske misslyckas med sina föresatser. Det enda avgörande, det som behagar Gud, är **viljan** och **riktningen** vi går: vi *ber om hans hjälp att fasta*, och vi rör oss i hans riktning, bort från synden och vår likgiltighet.

Gud vill vara viktig för oss. *Alla* hans bud hjälper oss på vägen till himlen och ska därför hållas (v. 18). Dina brister, svagheter och yttre problem är inte avgörande utan att du *av hela ditt hjärta och med hela din själ* (v. 16) troget vill följa Gud. Du är hans *dyrbara egendom* (v. 18) och han ska *upphöja dig* (v. 19). Det är raka motsatsen till vad djävulen önskar, nämligen få dig att känna dig *värdelös* och *förnedra dig* med alla hans vidriga lockelser. De som låter honom styra förvirras och skadar sig själva.

Synd ger mersmak – precis som knark. Man avtrubbas. En man i Spanien biktade sig troget under tjugo år, men aldrig föll det honom in att nämna att han misshandlade sin fru. När det äntligen kom fram tog han på sig en hård botgöring: att resa runt och utbilda människor mot kvinnomisshandel. Hans tillstånd innan insikten kallas *syndasömn*. Risken finns att man vaknar i avgrunden, döden, då allt är för sent.

Evangelium: **Matt 5:43-48** (*Var fullkomliga, så som er fader i himlen är fullkomlig*)

Jesu bud i Bergspredikan (Matt kap. 5-7) kan inte göras till lagstiftning i en värld där hat, våld och förvirring gör att vi behöver polis, militär och fängelser. Buden är *kärlekens lag*, en inre vilja att göra extra gott, *mer rätt än rätt* så att säga, i tacksamhet mot Guds faderliga godhet. Gud älskar oss och vi vill likna vår Fader som är *fullkomlig* (v. 48, jfr motsvarande ställe hos Lukas, där istället ordet *barmhärtig* används, Luk 6:36 – Guds fullkomlighet *är* hans barmhärtighet!). Medeltidens ideal *imitatio Dei* (att efterlikna Gud) är precis vad Bergspredikan vill uppmana till. Guds kärlek till *hans* fiender syns i naturens överdådiga generositet där sol och regn ges åt alla oavsett vad de gjort (v. 45). Jesus lät sig korsfästas för vår skull – varenda synd ville han sona, och så tog han emot hammarslag efter hammarslag. Samtidigt bad han för oss, sina bödlar (Luk 23:34; jfr Rom 5:8).

Att ”be för våra förföljare” kan låta enkelt – tills man försöker! Vi förhärdade människor sparar vår vänlighet till dem som ”förtjänar” den eller där vi kan tjäna på den (v. 46). Det är *hedningarnas* mentalitet. Den helige Justinus på 100-talet kände till en textvariant, ”horkarlarna” istället för ”hedningarna” i v. 47 (*Första apologin*, 15, 9). I en värld där allt verkar kunna köpas och säljas, där man beräknar vad man kan få ut av sina vänner och förbindelser, är Guds nåd

inte beräkande utan gratis, trogen och givmild. Den gör oss givmilda och fria från beräkning.

Du skall vara fläckfri inför Herren, din Gud (5 Mos 18:13).